

YAZARIN KALEMİNDEN ÇIKTIĞI GİBİ
SADELEŐTİRİLMEMİŐ - KISALTIMAMIŐ
O Ğ L A K K L A S İ K L E R İ

MAHMUT YESARİ
AK SAÇLI
GENÇ KIZ

Çevrimyazı ve dipnotlar
Tamer Erdoğan

BİRİNCİ KISIM

Cezmi Kaptan, acentenin kapısından girince, sağda tezgâh şeklindeki yüksek sıranın üzerine eğilmiş, yazı yazan memura, “Merhaba, Lütü Efendi” dedi.

Memur süratle başını kaldırdı. “Hoş geldiniz Kaptan Bey...”

“İhsan Bey burada mı?”

“Yemeğe çıktılar... Oturun, bekleyin.”

“Akşama uğrarım.”

“Siz bilirsiniz.”

Lütü Efendi tekrar işine koyulmuştu. Cezmi Kaptan sordu, “Biz seferde iken mektup filan geldi mi hiç?”

“Gelmişse İhsan Bey’dedir.”

“Peki, arayan da olmadı mı?”

Lütü Efendi kalemi elinden attı. Derin bir hayretle bakıyordu. “Nasıl aramadılar beyim, beyaz saçlı bir genç kadın geldi, tam üç kere sizi sordu.”

Genç kaptanın yanakları pembeleşivermişti, dili tuttu. “Evet... Evet... Ne dedi?”

Lütü Efendi onun heyecanını da kendininki gibi hayret zannediyordu. “Çok uzun konuşmuyor... Geldi, ‘Cezmi Bey’in vapuru ne vakit gelir’ dedi. Siz hesapça o günlerde gelecektiniz... Fırtına çıkınca tabii gelemediniz.”

Birden hatırlamıştı. “Sahi Kaptan Bey, fırtınada ne yaptınız?”

Bahsin değişmesine kaptanın canı sıkıldı. “Üç gün, üç gece kadar denizde çalkandık... Her zamanki dert, yeni değil... Şey... Anlatıyordun, sonra?”

“Evet, beyim, sonra o genç hanım, vapurun ne gün gelebileceğini sordu. Vallahi Kaptan Bey, ben böyle kadın görmedim. Yüzü çocuk gibi, masum... Hele o bembeyaz saçlar, ne de yaraşmış... Gel gelelim hâli, tavrı erkek gibi... Öyle serbest öyle pervasız ki... İhsan Bey’e anlattım, ‘aman görelim’ dedi. İkinci defa gelişinde, İhsan Bey’in yanına çıkardım. O da benim gibi parmak ısırıldı...”

Cezmi Kaptan arka cebinden çıkardığı pipoya ağır ağır tütün koyuyordu. “Beni niçin aradığını size söylemedi mi?”

“Dedim ya, beyim. Çok uzun konuşmasını sevmiyor... Lafa tutayım diye o kadar uğraştım, diller döktüm. Hepsi boşa gitti. Cezmi Bey’den bir şey soracağım, bir adres öğrenmek istiyorum, diyor, o kadar... Tabii siz tanıyor sunuz?”

Cezmi Kaptan, “Şöyle biraz tanıyorum” diyecekti, fakat Lütfi Efendi’nin gıpta ve hasetle yanan gözlerine bakınca, manalı manalı gülümsemekten kendini alamadı. “Tanırım.”

Lütfi Efendi başını salladı, elini masanın üzerine vurdu. “Billah yamansın Kaptan Bey!”

Cezmi Kaptan dişlerinin arasına sıkıştırdığı pipoyu yakarken, camekânda akseden kendi hayaline baktı. Memnundu, kalbine neşe dolmuştu. “Ben gidiyorum azizim. İhsan Bey’e söylersin, akşama uğrayamazsam yarın sabaha muhakkak...”

“Soran olursa?”

Bu sual genç kaptanı düşündürdü, kendi evinin adresini verse... Bu biraz çiğ düşer, şüpheli görünürdü. O, adresini bıraksa, gider görürdü. Lakin bu şekle de pürüzsüz

denemezdi. “Buradayız artık... Sefere çıkana kadar gün aşırı filan uğrarım. Geminin noksanları da var.”

“Pekâlâ, Kaptan Bey...”

Cezmi sokağa çıkınca ne yapacağına, nereye gideceğinden müteredditti.¹ Acenteye uğramazdan evvel, muayyen² kararları, düşünceleri vardı. Lütfi Efendi'nin verdiği haber, dimağını³ karıştırmış, sinirlerinde kasırgalar yapmıştı.

Ak saçlı genç kız!.. Bu kimdi? Kimin nesiydi?

Lütfi Efendi'ye, “Tanırım!” demişti. Eğer bir insanı, bir hafta, on gün uzaktan görmek, ancak bir iki saat konuşmak, onu tanımak demekse, tanımaya kâfi ise, Cezmi de ak saçlı genç kızı tanıyordu.

Onunla tanışması da garip olmuştu. İki ay evvel Trabzon postasını yaparlarken lüks kamara yolcuları arasında, çehresinin, hâlinin, tavırlarının hususiyeti ile o, derhal gözüne çarpmıştı. Yolcu defterinde ismi, “Nimet” diye yazılıydı. Acaba bu, hakiki ismi miydi? Yanında da kimse yoktu, yalnız seyahat ediyordu.

Cezmi nöbetten kurtulunca, derhal salona koşuyordu. Vapurda onunla alakadar olan yalnız kendisi miydi? Birinci süvari, kul köle idi. Nimet Hanım, limon renginde uzun ağızlığına ince sigarayı takınca, birinci süvari, garsonlara vakit bırakmadan çakmağı elinde, atılıyordu. Tütün işleri yapan bir tüccar, Samsun'a çıkacakken vazgeçmiş, Trabzon'da inmişti.

Kadın yolcular bile ona hayrandılar. O, zannolunurdu ki vapurda alelade bir yolcu değil, hususi yatıyla, bütün

1 Tereddüt ediyordu, kararsızdı.

2 Belli, belirli.

3 Zihnini.

bendegânı ile seyahate çıkmış bir prensesi... Fakat ona prenses demek doğru olamazdı. Kibirli, mağrur değildi. Her iltifata o kadar nezaketle mukabele ediyordu¹ ki, insan sözünü şaşırıyor, diyeceğini unutuyordu.

Lütfi Efendi'nin hakkı vardı. İlk gören onu çocuk sanırdı. Sözleri açık, sarih, tavırları sertti.

Sinop'tan kalktıkları günün gecesiydi. Cezmi vardiya nöbetçisiydi. Güvertede Nimet ağır ağır, bir başına dolaşıyordu. Cezmi onu, kaptan köprüsüne davet etmişti.

Orada, gayet sakin, lakayt² bir sesle konuşuyordu. Cezmi, nereye gittiğini, ne yapacağını sormuştu. Nimet, "Trabzon'a gidiyorum" demişti.

"Orada akrabalarınız mı var?"

Genç kız yıldızların soluk soluk kırıştıkları karanlık ufka dalarak, içini çekmişti. "Belki vardır."

Bu cevap, Cezmi'nin büsbütün merakını kamçılarmıştı.

"Demek bilmiyorsunuz efendim."

Genç kız sesini çıkarmıyordu. Aradan dakikalar geçmişti.

"Beyefendi, siz Trabzon'u biliyor musunuz?"

"Hemen her ay uğraya uğraya azıcık öğrendim."

"Yerlilerden tanıdıklarınız var mıdır?"

"Vardır efendim."

"Zeynel Reis varmış. Evvelce İstanbul'da Yağkapanı'nda³ imiş. Motor, taka işletirmiş. Tanıyor musunuz?"

Cezmi, eskiden, yeniden tanıdığı bütün gemicileri zihninden geçirmiş fakat bu ismi hatırlayamamıştı.

1 Karşılık veriyordu.

2 Kayıtsız, ilgisiz.

3 İstanbul'da, Haliçte, Karaköy ile Perşembe Pazarı arasında bazı malların şehre indirildiği kaparlardan biri.

“Siz, bu Zeynel Reis’i mi arıyorsunuz?”

“Evet...”

“Biraz tafsilat¹ verseniz...”

“Nasıl tafsilat vereyim. Ben de fazla bir şey bilmiyorum ki...”

Cezmi donup kalmıştı, başka bir soru sormaya cesaret edemiyordu. Trabzon’a yanaştıkları zaman, Cezmi de Zeynel Reis’i aramaya azmetmişti. Orada kaldıkları müddetçe, bütün tanıdıklarına, gemicilere sordu, sordurttu. Zeynel Reis’i bilen yoktu.

Vapur hareket edeceği gün, Cezmi sevinçten tıkanıyor sandı. Ak saçlı genç kız da aynı vapurla dönüyordu.

“Nasıl hanımefendi, aradığınızı bulabildiniz mi?”

Genç kız esefle boynunu büktü. “Hayır...”

Cezmi için bu bir fırsattı. Niçin, ne diye fırsattı? Bunu kendi de bilmiyordu. Yalnız müphem² bir ümit havası içinde idi.

“Hanımefendi, bir kusur ettimse evvelden rica edeceğim.”

Genç kız, anlamayan bir nazarla³ Cezmi’yi süzüyordu. “Estağfurullah... Ne gibi bir kusur efendim?”

“Bendenize, Sinop’tan kalktığımız gece, Trabzon’da Zeynel Reis isminde birini aradığımızdan bahsetmişsiniz.”

“Demin de bulup bulamadığımı sormuştunuz.”

“Evet... Trabzon’a çıkar çıkmaz, aramaya ve arattırma-ya başladım.”

1 Ayrıntılı bilgi.

2 Belirsiz, örtülü, kapalı.

3 Bakışla.

Genç kız halecanla¹ doğrulmuştu. “Ah, teşekkür ederim... Kusur dediğiniz, sakın bu mu?”

Bunun sevinci, halecanı, Cezmi’yi keyfinden bayılacaktır. Nimet, Cezmi’nin ellerini tuttu, kuvvetle sıktı.

“Beni ne kadar minnettar ettiğinizi bilemezsiniz... Kimse, hiç kimse benim için bu zahmeti ihtiyar etmedi² idi...”

“Siz emredersiniz de...”

Cezmi’nin sözünü kesti. “Emir mi?.. Emirle yapılan işlerde samimi şükran, minnet olamaz; bu, insanın içinden gelmeli... Kendiliğinden olursa olur... Bakın size emreden mi oldu?”

Cezmi, onun neler demek istediğini anlıyordu. Emretmek, bir nevi mukabil taahhüt altına girmek³ sayılırdı. Minnet altında kalmak daha tehlikesiz bir vaziyetti.

Evet, o ne emretse, herkes yapardı. Lakin emretmek için o adam üzerinde ne gibi bir hükmü, nüfuzu olmalıydı?

Cezmi bu iltifattan cesaret alarak, cali⁴ bir kayıtsızlıkla söyledi. “Hanımefendi, bendeniz her ay Trabzon’a gidiyorum. Müsaade ederseniz, Zeynel Reis’i arattırayım...”

Genç kız, bir saniye düşünür gibi durmuştu. Gözlerini, Cezmi’nin siyah, ateşli gözlerine dikti, uzun bir bakıştan sonra, “Teşekkür ederim” dedi.

“Fakat, Zeynel Reis’i ismi ile bulmak biraz zor olacaktır. Bu zat kimdir? Nerelidir? İstanbul’da ne zaman bulunmuş? Ne vakit Trabzon’a gitmiş? Bunları bilirsek, belki bir ipucu yakalayabiliriz.”

1 Kalp çarpıntısıyla.

2 Seçmedi, tercih etmedi (kimse benim için bu zahmete girmedi).

3 Karşılığında üstlenmek.

4 Yapmacık, sahte.

Nimet bir sigara yakmıştı. “Oturalım, size bütün bildiklerimi söyleyim.”

Üst salonda, kuytu bir köşeye oturmuşlardı. Genç kız anlattı. “Bilmem, vereceğim tafsilat işe yarayacak mı? Zeynel Reis bundan yirmi, yirmi beş sene evvel İstanbul’da imiş... Ne kadar İstanbul’da kalmış, orası meçhul!.. Trabzon’a gideli, on, on beş sene olmuş... Yalnız nefsi Trabzon’a¹ mı, yoksa civar köylerden birine mi gitmiş?.. Orası da meçhul!.. Zeynel Reis asıl Trabzonlu mu, yoksa başka şehirli mi?.. Bu da meçhul!..” Cezmi sıkıntıdan terliyordu. “Fakat malum olan ne?”

Genç kız gülüyordu. “Gelelim malumlara... Zeynel Reis, bundan tam yirmi üç sene evvel, Kâşif Paşa’nın cariyelerinden Gülter Hanım’ı almış. Daha doğrusu Gülter Hanım, esir olduğu için satılmış. Kâşif Paşa da o tarihte vefat etmiştir.”

“Hangi Kâşif Paşa efendim?”

“Mutasarrıf² mütekaidi³ idi, Kanlıca’da otururdu. Oğlu Ekrem Bey sağdır. Hava oyunları oynar.⁴”

“Zeynel Reis, Gülter Hanım’ı aldığı zaman, ne iş yapıyormuş? İşi nerede imiş?”

“Söylemiştim, Yağkapanı’nda motorları, takaları varmış.”

“Bunu evvela eski mavnacılardan sorup anlamalı!”

Genç kız başını geriye itti. “Onlar da fazla bir şey bilmiyorlar.”

1 Trabzon’un içine.

2 Son dönem Osmanlı idari örgütlenmesinde il ile ilçe arasında yer alan ve sancak ya da liva diye adlandırılan yönetim biriminin amiri.

3 Emekli.

4 Borsada hisse senedi alım satımı yapar.

Cezmi hayretle sıçramıştı. “Nasıl, Yağkapanı’na gittiniz mi?”

O, müstehzi,¹ omuz silkti. “Ne olur sanki!”

Cezmi artık taaccüp de edemiyordu,² sustu. Genç kız, elini dizlerinde kilitledi.

“Neler düşündüğünüzü hissediyorum. Bir genç kızın oralarda ne işi var? Ne cesaretle gider, değil mi? Bakın saçlarıma... Belki ninemin bile saçları bu kadar aklaşmamıştır... Bu ak saçlar bana hilkatın³ hediyesi değil... Kendimi bildiğim dakikadan itibaren kader, vukuat onları tel tel ağarttı...”

Ayağa kalkmıştı. Cezmi’ye elini uzattı. “Arayacaksınız değil mi? Eldeki malumlarla, o çetin meçhulleri bulabilirsiniz çok iyi...”

Cezmi bütün kalbiyle vadetti. “Biz gemiciyiz... Gemici bir aile efradı gibi birbirlerine bağlıdır.”

Genç kız istemeye istemeye güldü. “Öyle ise pek dağınıksınız...”

Uzaklaşırken, Cezmi onun hafifçe mırıldandığını duydu. “*Ne siyah eylemiş bu nasiyeyi⁴ / Saçımı bembeyaz eden bahtım!*”⁵

1 Alaycı.

2 Şaşırılmıyordu.

3 Yaradılışın.

4 Alın.